

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 1ΗΣ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1954

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ

ΠΡΑΞΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ

ΑΓΓΕΛΙΑ ΘΑΝΑΤΩΝ

Ἐπιπροέδρου ἀντιπρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας κ. Γ. Ἰωακείμογλου ἀγγέλλει τὸν θάνατον α') τοῦ τακτικοῦ μέλους **Ἀλεξάνδρου Βουρνάζου** καὶ β') τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἀντεπιστέλλοντος μέλους **Ἀγγελικῆς Παναγιωτάτου**, διὰ τῶν ἑξῆς :

Κύριοι Ἀκαδημαῖοί,

Ἔχω νὰ ἐπιτελέσω ἐν θλίβερόν καθήκον. Μετὰ βαθυτάτης λύπης Σᾶς ἀγγέλλω τὸν θάνατον τοῦ τακτικοῦ μέλους τῆς Ἀκαδημίας **Ἀλεξάνδρου Βουρνάζου** καὶ τοῦ ἀντεπιστέλλοντος μέλους **Ἀγγελικῆς Παναγιώτου**.

— Ὁ Ἀλέξανδρος Βουρνάζος ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις τὸν Μάρτιον τοῦ ἔτους 1877. Τὴν ἐγκύκλιον μόρφωσιν ἔλαβεν ἐν Ἀθήναις εἰς τὸ ἱστορικὸν Ἀμερικανικὸν σχολεῖον Hill, εἶτα εἰς τὰ ἰδιωτικὰ ἐκπαιδευτήρια Μανούσου καὶ Γενηματᾶ ὡς καὶ εἰς τὸ Γ' Γυμνάσιον Ἀθηνῶν.

Ἀπὸ τῶν γυμνασιακῶν ἐδωλίων εἶχεν ἐκδηλώσει ζωηρὸν διαφέρον διὰ τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας· διὰ τοῦτο ἐνεγράφη εἰς τὴν Φαρμακευτικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, τὰ μαθήματα τῆς ὁποίας παρηκολούθησε μετὰ μεγάλου ζήλου, διδασκόμενος τὴν χημείαν παρὰ τῶν διαπρεπεστάτων καθηγητῶν Α. Χρηστομάνου, Α. Δαμβέργη καὶ Τηλεμάχου Κομνηνοῦ.

Τὸν Νοέμβριον τοῦ ἔτους 1896 ἔλαβε τὸ πτυχίον τῆς Φαρμακευτικῆς Σχολῆς μὲ τὸ βαθμὸν «Ἀριστα». Μετέβη εἶτα εἰς Βιέννην, ὅπου ἐμαθήτευσε παρὰ τῷ ἐπιφανεῖ καθηγητῇ τῆς Βιολογικῆς χημείας Ernst Ludwig καὶ τῷ καθηγητῇ τῆς Γεν. χημείας Adolf Lieben. Τὰς ἐν Γερμανίᾳ σπουδὰς του συνεπλήρωσεν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Μονάχου ὅπου παρηκολούθησε τὰ μαθήματα τοῦ περιφήμου Γερμανοῦ χημικοῦ Adolf von Bayer καὶ τοῦ καθηγητοῦ Gustav Schultz.

Τῷ 1901 ὁ Βουρνάζος εὐρίσκειται ἐν Παρισίοις καὶ παρακολουθεῖ εἰς τὸ

Collège de France τὰ μαθήματα καὶ τὰς ἀσκήσεις τοῦ μεγάλου γάλλου χημικοῦ Berthelot.

Διδάσκαλοι του ἐν Παρισίοις ὑπῆρξαν προσέτι καὶ οἱ περίφημοι καθηγηταὶ H. Moissan, Henry Le Chatelier, καὶ Leon Prunier.

Εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ Prunier ἐπεδόθη εἰς σειρὰν πειραματικῶν ἐρευνῶν περὶ τῆς συστάσεως τῆς ἐκ τῶν κηκίδων ταννίνης. Ἡ μελέτη αὕτη ἀπετέλεσεν ἔπειτα τὸ θέμα τῆς ἐπὶ διδασκαλίᾳ ἐναισίου διατριβῆς του διὰ τῆς ὁποίας ἀνηγορεύθη τῷ 1903 διδάκτωρ τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Παρισίων μὲ τὸν βαθμὸν «Ἀριστα».

Ἐπανελθὼν εἰς Ἑλλάδα ἐδημοσίευσεν εἰς ἑλληνικὴν γλῶσσαν μελέτην περὶ τῆς Θηραϊκῆς γῆς καὶ τῶν τεχνικῶν αὐτῆς ἐφαρμογῶν.

Αἱ λαμπραὶ σπουδαὶ τοῦ Ἀλεξ. Βουρνάζου καὶ αἱ ἐπιστημονικαὶ αὐτοῦ μελέται ἔτυχον εὐμενεστάτης κρίσεως οὕτως, ὥστε εἰς ἡλικίαν 27 ἐτῶν διωρίσθη οὗτος τὸ ἔτος 1904 τακτικὸς καθηγητὴς τοῦ Πολυτεχνείου εἰς τὴν ἔδραν τῆς Ἐφηρομοσμένης Χημείας καὶ κατὰ τὸ ἐπόμενον δ' ἔτος, τὸ 1905, καθηγητὴς εἰς τὴν ἔδραν τῆς Γενικῆς Πειραματικῆς Χημείας ὡς διάδοχος τοῦ συναδέλφου Κωνστ. Ζέγγελη. Παρὰ τὰς παρουσιασθείσας εἰς αὐτὸν μεγάλας δυσχερείας κατώρθωσε νὰ ὀργανώσῃ ἐν τῷ Πολυτεχνεῖῳ ἄριστον ἐργαστήριον Χημικῆς Τεχνολογίας.

Διὰ πρώτην φορὰν εἰσήγοντο παρ' αὐτοῦ εἰς Ἑλλάδα σπουδαῖαι μέθοδοι διὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν στερεῶν καὶ ρευστῶν καυσίμων ὑλῶν, τὴν ἄμεσον μέτρησιν ὑψηλῶν θερμοκρασιῶν διὰ τοῦ θερμοηλεκτρικοῦ πυρομέτρου, τὴν μεταλλοσκοπίαν καὶ μεταλλογραφίαν καθὼς καὶ ἄλλας σπουδαίας μεθόδους.

Τῷ 1904 ὁ Βουρνάζος διωρίσθη μέλος τοῦ Βασιλικοῦ Ἰατροσυνεδρίου, τὸ ὁποῖον ἀργότερον μετωνομάσθη εἰς Ἀνώτατον Ὑγειονομικὸν Συμβούλιον. Ὅτε τῷ 1917 ὁ αἰμίμηστος Ἀλέξανδρος Παπαναστασίου ἴδρυσεν δι' εἰδικοῦ νόμου τὴν Ἀνωτάτην Σχολὴν Χημικῶν Μηχανικῶν, εἰς τὸν Βουρνάζον ἀνέθεσε τὴν ὀργάνωσιν τῆς Σχολῆς ταύτης. Ὑπῆρξε δὲ καὶ ὁ πρῶτος κοσμητὼρ αὐτῆς.

Ἡ δρᾶσις τοῦ Βουρνάζου ἐν τῷ Πολυτεχνεῖῳ ὑπῆρξεν ἐξαιρετικὴ. Δὲν περιωρίσθη μόνον νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὸ Πολυτεχνεῖον, διετέλεσεν ἔτι καὶ καθηγητὴς τῆς Ἀνωτάτης Σχολῆς Οἰκονομικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Σπουδῶν καὶ μέλος διαφόρων γνωμοδοτικῶν Συμβουλίων.

Ὁ Βουρνάζος ἐγένετο μέλος τῆς Ἀκαδημίας ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως αὐτῆς. Προήδρυσεν τῆς πρώτης τάξεως τῷ 1928. Τῷ 1930 ἐξελέγη ἀντιπρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας. Λόγω δὲ τῆς ἀσθενείας τοῦ ἀειμνήστου Γεωργίου Στρεῖτ διηύθυνε τὰς ἐργασίας τῆς Ἀκαδημίας ἐπὶ 2 ὀλόκληρα ἔτη ἤτοι ἀπὸ 1-1-1931 μέχρι 31-12-1932. Ὁ Βουρνάζος ἠγάπησε τὴν Ἀκαδημίαν ἐξαιρετικῶς ἐπὶ τῆς προεδρίας του δὲ

ἔστεγάσθησαν καταλλήλως τὰ Ἀρχεῖα τῆς Ἀκαδημίας, ἐξεδόθησαν εἰς δύο τόμους ἱστορικά κρητικά ἔγγραφα ἐκ τοῦ Ἀρχείου τῆς Βενετίας, ὠργανώθη ἡ ὑπηρεσία τῆς ἰδρυθείσης Ἑλληνικῆς Βιβλιοθήκης καὶ συνετελέσθη δαπάναις τοῦ ἀειμνήστου Παναγιώτου Ἀριστόφρονος ἡ ἀναληφθεῖσα ἀποκάλυψις τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Πλάτωνος.

Ἴδου τί ἔλεγεν ὁ διάδοχος τοῦ Βουρνάζου εἰς τὴν προεδρίαν τῆς Ἀκαδημίας, ἀείμνηστος Κωνσταντῖνος Ρακτιβάν, ὅτε ἀνέλαβε τὰ προεδρικά του καθήκοντα. «Ἡ διαδοχὴ αὐτοῦ δὲν παύει ν' ἀποτελῆ δι' ἐμὲ ἄθλον βαρύν' διότι δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ δειχθῇ τις ἐφάμιλλος οὐδὲ νὰ προσεγγίση ἔτι πρὸς τὴν ὑποδειγματικὴν δρᾶσιν τοῦ Προέδρου τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, δρᾶσιν διὰ τῆς ὁποίας δυνάμεθα εἰπεῖν ὅτι ὁ Βουρνάζος ὠλοκλήρωσεν ἐπαξίως τὴν ἐν τῇ πολιτείᾳ θέσιν» καὶ περαιτέρω: «Πάντες οἱ τὰς ἐργασίας τῆς Ἀκαδημίας παρακολουθήσαντες δύνανται νὰ ἐπιμαρτυρήσωσιν ὅτι ὁ ἀγαπητὸς συνάδελφος ὑπῆρξεν ἀνυπερβλητὸς εἰς τὴν ἀριωτάτην ἐπιτέλεσιν τῶν πάσης φύσεως προεδρικῶν αὐτοῦ καθηκόντων» (Πρακτικά τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, Τόμος 8 (1953), Λόγοι, σ. 6—8).

Τῷ 1929 συνεστήθη τὸ Ἀνώτατον Χημικὸν Συμβούλιον, τὰς ἐργασίας τοῦ ὁποίου μέχρι τοῦ 1949 διηύθυνεν ὁ Ἀλέξανδρος Βουρνάζος ὡς πρόεδρος αὐτοῦ.

Ὁ Ἀλέξανδρος Βουρνάζος ἐδημοσίευσεν σειρὰν πρωτοτύπων καὶ σπουδαίων ἐρευνητικῶν ἐργασιῶν, αἱ ὁποῖαι χρησιμοποιοῦνται εἰς πλεῖστα κατόπιν κλασσικὰ συγγράμματα.

Εἰς ὅλους οἱ ὁποῖοι ἐσπούδασαν εἰς γερμανικὸν πανεπιστήμιον Χημείαν, γνωστὸν εἶναι τὸ σύγγραμμα τοῦ καθηγητοῦ τοῦ ἐν Βερολίῳ Πολυτεχνείου Karl A. Hofmann, Lehrbuch der Anorganischen Chemie.

Ὅτε ἐσπούδαζα Χημείαν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Βερολίνου μοῦ ἔκαμε μεγάλην ἐντύπωσιν ὅτι εἰς τὸ κλασσικὸν τοῦτο διδακτικὸν σύγγραμμα, ὁ συγγραφεὺς τρεῖς ἀνέφερεν ἐρεύνας καὶ μεθόδους ἐπινοηθείσας ὑπὸ τοῦ Βουρνάζου (βλέπε Karl A. Hofmann, Lehrbuch der Anorganischen Chemie, 3η ἔκδοσις, 1920, σελ. 267, 310 καὶ 399). Τοῦτο ἔχει ἐξαιρετικὴν σημασίαν, διότι ὁ συγγραφεὺς διδακτικῶν συγγραμμάτων ἀναφέρει μόνον μελέτας, αἱ ὁποῖαι ἔχουν σημασίαν ὄχι μόνον δι' εἰδικούς χημικούς ἀλλὰ καὶ διὰ πάντα ὁ ὁποῖος ἀσχολεῖται μὲ τὴν Χημείαν.

Αἱ ἐρευναι τοῦ Βουρνάζου ἀναφέρονται εἰς τὴν Ἀνόργανον Χημείαν, τὴν Ἀναλυτικὴν Χημείαν, τὴν Ὄργανικὴν Χημείαν, τὴν Φυσικοχημείαν καὶ τὴν Χημικὴν Τεχνολογίαν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑπερβαίνει τὴν ἑκατοντάδα. Θὰ ἐχρειάζετο πολὺς χρόνος, ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ ἀναλύσω τὰς ἐρευνητικὰς ἐργασίας τοῦ Βουρνάζου. Ὑπῆρξεν εἷς ἐκ τῶν ὀλίγων Ἑλλήνων ἐπιστημόνων, τὸ κῦρος τῶν ὁποίων ἐξήρχετο τῶν ὀρίων τῆς Ἑλλάδος.

Δυνάμεθα νὰ εἴμεθα ὑπερήφανοι ὅτι ὁ Βουρνάζος ὑπῆρξεν ἐπὶ ἔτη συνάδελφός μας.

Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν δὲν θὰ λησμονήσῃ τὸ ἐξαιρετικὸν ἦθος, τὴν εὐγένειαν καὶ τὰς ὑπηρεσίας τὰς ὁποίας προσέφευρεν ὁ Βουρνάζος εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ εἰς τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν.

— Ἡ **Ἀγγελικὴ Παναγιωτάτου** ἐγεννήθη ἐν Κεφαλληνίᾳ. Ἐσπούδασεν ἐν Ἀθήναις ἰατρικὴν καὶ ἦτο ἡ πρώτη διδάκτωρ τῆς Ἰατρικῆς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν. Ἀνηγορεύθη διδάκτωρ τῆς Ἰατρικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῷ 1897. Ἐξελέγη ὑφηγῆτρια εἰς τὴν ἔδραν τῶν τροπικῶν νόσων καὶ καθηγήτρια τῆς αὐτῆς ἔδρας τῷ 1938.

Ἡ Παναγιωτάτου ἐσπούδασε καὶ εἰς τὰ Πανεπιστήμια Παρισίων καὶ Λονδίνου. Ἐγκατασταθεῖσα εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἔλαβε μέρος εἰς διεθνῆ διαγωνισμὸν γυναικῶν ἰατρῶν (Ἀγγλίδων, Γαλλίδων, Ρωσίδων), ἐπιτυχοῦσα δὲ πρώτη διωρίσθη ἰατρὸς ἐν τῇ ὑγειονομικῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ Δημοαρχείου Ἀλεξανδρείας.

Τῷ 1914 ἀνετέθη εἰς αὐτὴν ἡ διεύθυνσις τῆς Γενικῆς Πολυκλινικῆς τῆς πόλεως τῆς Ἀλεξανδρείας, βραδύτερον δὲ καὶ τῆς Πολυκλινικῆς γυναικῶν καὶ παιδῶν. Εἰς τὰς θέσεις ταύτας εἰργάσθη ἐπιτυχῶς ὑπὲρ τὰ 30 ἔτη.

Τῷ 1902 ἡ Ἀγγελικὴ Παναγιωτάτου μετέβη ἐθελοντικῶς ὡς ἰατρὸς εἰς τὸ Λοιμοκαθαρητήριον Τοῦ παρὰ τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν πρὸς καταπολέμησιν ἐνσκηψάσης ἐπιδημίας πανώλους. Ἡ δρᾶσις τῆς ἐκεῖ ἦτο ἐξαιρετικὴ καὶ ἡ Αἰγυπτιακὴ Κυβέρνησις ἀπένειμεν εἰς αὐτὴν τὸ παράσημον τοῦ Νείλου. Κατόπιν τούτου προσελήφθη εἰς τὴν ὑγειονομικὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Διεθνοῦς Συμβουλίου Καθάρσεων καὶ ὑπηρέτησεν ἐκεῖ ὡς τακτικὸς ἰατρὸς ἐπὶ ὀλόκληρον 25ετίαν.

Εἰργάσθη ἐπίσης εἰς τὸ νοσοκομεῖον τῆς Ἑλληνικῆς κοινότητος τῆς Ἀλεξανδρείας ὡς τμηματάρχης καὶ διευθυντὴς τοῦ Μικροβιολογικοῦ Ἐργαστηρίου μέχρι τοῦ ἔτους 1934.

Ἡ Παναγιωτάτου ἐδημοσίευσεν ἄνω τῶν 170 ἐργασιῶν, τῶν ὁποίων πολλαὶ εἶναι πρωτότυποι καὶ ἀναφέρονται εἰς τὴν πανώλην, χολέραν, ἀμοιβάδωσιν καὶ ἄλλα θέματα. Ἐδημοσίευσεν ἐπίσης συγγράμματα, ἥτοι μαθήματα Ὑγιεινῆς, Ὑγιεινῆς καὶ Ἐπιδημολογίας, ὑγιεινῆς σχέσις σχολείου καὶ οἰκογενείας κτλ. Πολλαὶ ἐπιστημονικαὶ ἐταιρεῖαι τῆς ἀλλοδαπῆς ἐτίμησαν ἰδιαιτέρως τὴν Ἀγγελικὴν Παναγιωτάτου. Αὕτη προσεκλήθη νὰ κάμῃ διαλέξεις καὶ διδάξῃ σειρὰν μαθημάτων εἰς τὴν Σορβόννην καὶ τὴν Ἰατρικὴν Σχολὴν τῶν Παρισίων, εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Leiden τῆς Ὀλλανδίας, εἰς τὸ Ἰνστιτοῦτον τῆς Αἰγύπτου καὶ εἰς τὴν Ἰατρικὴν Σχολὴν τοῦ Καΐρου,

Ἄξιόλογος ὑπῆρξε καὶ ἡ κοινωνικὴ καὶ ἐθνικὴ δραστηριότης τῆς Ἀγγελικῆς Παναγιωτάτου ἐν Αἰγύπτῳ.

Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν ἐπαξίως ἐξέλεξε τῷ 1949 τὴν Ἀγγελικὴν Παναγιωτάτου εἰς τὴν ἔδραν ἀντεπιστέλλοντος μέλους τῶν ἰατρικῶν ἐπιστημῶν.

Ἡ Ἀγγελικὴ Παναγιωτάτου διέπρεψε ὡς ἐπιστήμων, ἐτίμησε τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα ἐν τῇ ξένῃ καὶ ἐν γένει ὑπῆρξεν ἐξαιρετος Ἑλληνίς.

Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν ἔσαεὶ θὰ τιμᾷ τὴν μνήμην της.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

Ὁ κ. Νικ. Ἐξαρχόπουλος παρουσιάζων τὸ βιβλίον τοῦ κ. Βλασσ. Βλασσοπούλου «Τὸ ἐκπαιδευτικὸν πρόβλημα ἐν Ἑλλάδι» λέγει τὰ ἑξῆς:

«Ἐχω τὴν τιμὴν νὰ παρουσιάσω εἰς τὴν Ἀκαδημίαν βιβλίον τοῦ κ. Βλασίου Βλασσοπούλου, τακτικοῦ καθηγητοῦ τῆς Ἰατρικῆς καὶ Βιολογικῆς Χημείας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἐπιγραφόμενον «Τὸ ἐκπαιδευτικὸν πρόβλημα ἐν Ἑλλάδι».

Ὡς λέγει ὁ συγγραφεύς, ἀφορμὴν πρὸς συγγραφὴν αὐτοῦ ἔλαβε τὴν παρατηρουμένην ἑλλιπῆ κατάρτισιν τῶν ὑποψηφίων διὰ τὰ ἀνώτατα πνευματικὰ ἰδρύματα, τὴν ὁποίαν ἀποδίδει κυρίως εἰς τὸ κρατοῦν παρ' ἡμῖν ἐκπαιδευτικὸν σύστημα.

Τὸ βιβλίον τοῦτο ἔχει ἀποκλειστικῶς παιδαγωγικὸν περιεχόμενον καὶ θίγονται ἐν αὐτῷ κεφαλαίωδη προβλήματα τῆς ἀγωγῆς τῆς νέας γενεᾶς. Οὕτω γίνεται λόγος ἐν αὐτῷ περὶ τῶν σκοπῶν τῆς ἀγωγῆς καὶ τονίζεται ἡ σημασία αὐτῆς ὡς ἀπαραιτήτου προϋποθέσεως πρὸς ὑπαρξίν ὑγιῶς κοινωνικοῦ οἰκοδομήματος.

Μέγα μέρος τοῦ χώρου τοῦ βιβλίου κατέχει ἡ μνεία τῶν ἀρετῶν, αἵτινες πρέπει νὰ περικουσμῶσι τὸ ἄτομον καὶ εἶναι ἀνάγκη νὰ θεραπεύονται ἐν τῷ σχολείῳ. Καὶ μεταξὺ αὐτῶν ἀναφέρονται ἡ ἐγκράτεια, τὸ θάρρος, ἡ ὑπομονή, ἡ καρτερία, ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον, ἡ φιλοπατρία, ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν ἐλευθερίαν, τὴν φιλεργίαν, τὴν δικαιοσύνην, τὴν εὐσέβειαν, τὴν πειθαρχίαν καὶ τὴν ὑποταγὴν εἰς τοὺς νόμους.

Παραλλήλως δὲ πρὸς τὴν μνείαν τῶν ἀρετῶν, τῶν ὁποίων ὁ συγγραφεύς θεωρεῖ ἀναγκαίαν τὴν καλλιέργειαν, ποιεῖται μνείαν καὶ τῶν κυρίων ἐλαττωμάτων, τῶν ὁποίων κατ' αὐτὸν ἐπιβάλλεται ἡ καταπολέμησις. Καὶ μεταξὺ αὐτῶν προέχουσιν ὁ ἐγωϊσμός, ἡ πλεονεξία, ἡ φιλαρχία.

Θίγει ὡσαύτως τὸ ζήτημα τῆς διαπαιδαγωγήσεως τῶν νεανίδων. Ἐξάρει τὴν σημασίαν τῆς γυναικὸς διὰ τὴν ἐξύψωσιν τῆς οἰκογενείας καὶ τῆς κοινωνίας